

Lunds universitet

Historiska institutionen

HISA35

Handledare: Maria Karlsson

VT 2019

Böndernas märken

Bruket av bomärken i blekingska Väby 1677–1837

Innehåll

1 Inledning.....	3
1.1 Uppsatsens tematik.....	3
1.2 Syfte och frågeställning.....	4
2 Historisk bakgrund.....	4
3 Forskningsläge.....	5
4 Metod och källmaterial.....	7
4.1 Avgränsningar av begrepp och geografi.....	7
4.2 Källor, källkritik och metod.....	9
5 Bomärkesbruket i Väby och dess utdöende.....	11
5.1 Väby nr 1.....	11
5.2 Väby nr 2.....	11
5.3 Väby nr 3.....	12
5.4 Väby nr 4.....	13
5.5 Väby nr 5.....	14
5.6 Väby nr 6.....	16
5.7 Väby nr 7.....	17
5.8 Väby nr 8.....	18
5.9 Väby nr 9.....	19
5.10 Väby nr 10.....	20
5.11 Väby nr 11.....	20
5.12 Väby nr 12.....	21
5.13 Väby nr 13.....	22
6 Sammanfattande diskussion.....	23
Källor och litteratur.....	26
Bilaga.....	28

1 Inledning

1.1 Uppsatsens tematik

I dagens samhälle kan avståndet kännas långt till den tid då bondesamhället ännu var helt dominerande i Sverige. Äldre tids folkkultur är något som finns utställt på museer eller representeras av några ärvda föremål i våra hem. Många helt vardagliga företeelser i det förflutna kan framstå som främmande för oss och vara svåra att förstå. En sådan företeelse – ett fenomen som nu för tiden är nästan helt utdött – är bruket av bomärken. Bomärken var ritade tecken, ofta bestående av ett antal streck. De hade två huvudsakliga användningsområden: dels som ägarmärken för att markera personlig egendom, dels som underskrifter vid bekräftande av dokument. Fenomenets historia sträcker sig över ungefär ett och ett halvt millennium – från de första århundradena e.Kr. fram till 1900-talet.

I den här undersökningen står endast en liten och begränsad del av bomärkenas långa historia i fokus. Det som ska behandlas är hur bomärken användes i byn Väby i Bräkne-Hoby socken i Blekinge. Endast de bomärken som har avsatt spår i ett skriftligt källmaterial i form av underskrifter har analyserats. Med tanke på källornas karaktär och förekomst har tidsperioden därför begränsats till 1600-talets slut till och med 1800-talets mitt. De bomärken som bönderna i Väby använde före och efter denna period har inte avsatt spår i det material som varit tillgängligt vid skrivandet.

Varför är det viktigt att forska om ett utdött historiskt fenomen som bomärken? Enligt mig finns det flera skäl att göra det. En anledning är att forna tiders svenska allmoge har efterlämnat få källor. För att skriva deras historia är forskaren ofta hänvisad till texter författade av ämbetsmän som tillhörde samhällets överhet. Det är svårt att komma åt hur vanligt folk tänkte, såg på sina liv och uppfattade sin omgivning. Allmogens identitet är ytterligare en svåråtkomlig aspekt, eftersom det idag finns få bevarade manifestationer av den. Ett undantag är dock bomärkena, som kan ge en sällsynt inblick i hur allmogen uttryckte sig.

Tidigare forskning om bomärkesbruk är inte särskilt omfattande. Endast få och begränsade studier har gjorts av den svenska allmogens bruk av bomärken i äldre tid. Det är av stor vikt att förbättra underlaget för att kunna dra säkra slutsatser om hur bomärkena användes. Bomärkenas utdöende är en process som behandlats ännu mer styvmoderligt, vilket motiverar en ny studie av densamma. Slutligen har bomärkenas utformning sällan på ett systematiskt sätt relaterats till de inblandade personernas släkt- och gårdsförhållanden, vilket kommer att ske i denna undersökning. Min förhoppning är att studien genom ett nytt angreppssätt kommer att bidra till ökad kunskap om fenomenet bomärken i Sverige.

1.2 Syfte och frågeställning

Det övergripande syftet med den här undersökningen är att bidra till kunskapen om svenska bönders kultur och identitet – och förändringen av dessa – från 1600-talets slut till 1800-talets mitt. Sällan kommer vanliga bönder till tals i äldre tiders källmaterial, men ett undantag som utgör utgångspunkten för den här studien är bruket av bomärken. Dessa nedtecknades av bönderna själva och är en viktig källa till kunskap om deras identitet och sätt att uttrycka sig. Ämnet kommer att behandlas med utgångspunkt i följande huvudfråga med fyra underfrågor:

Hur brukades bomärken i blekingebyn Väby från slutet av 1600-talet till 1800-talets mitt?

- a. Hur traderades bomärkena? Skedde det utifrån släkttillhörighet eller koppling till en viss gård?
- b. Hur användes bomärken av kvinnor?
- c. Förekom det att en person använde flera varianter av samma bomärke eller rent av flera olika bomärken?
- d. Hur skedde bomärkesbrukets utdöende i skrift?

2 Historisk bakgrund

Bomärken har en lång och skiftande historia. Redan på 300-talet användes bomärken av bysantinska skrivare i Egypten. De tidigaste märkena var ofta olika former av korstecken, med variationer som gjorde det möjligt att skilja användarna åt.¹ Av germanska lagar framgår att bruket av liknande märken var etablerat i delar av norra Europa omkring år 500. Några århundraden senare är fenomenet också känt från Norden, där det omtalas i medeltida lagar. Bomärkenas huvudsakliga användningsområde vid denna tid var att markera ägande, vilket skedde genom att de skrevs och ristades på lös och fast egendom.² Det fanns även märken med andra funktioner, som i nyare tid ofta har inordnats under samlingstermen bomärken. Exempel på dessa är de märken som anbragtes på kreatur och timmer samt de märken som användes av hantverkare, så kallade yrkesmärken.³

¹ Tuve Skånberg, *Glömda gudstecken. Från fornkyrklig dopliturgi till allmogens bomärken*, Lund 2003, s. 28–32.

² C. G. U. Scheffer, ”Bomärke”, *Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid från vikingatid till reformationstid*, band 2, Malmö 1957, sp. 73.

³ Johannes Nahlén, *Egna märken. Om bomärken och märkessamling*, Umeå 1992, s. 12.

Ett annorlunda användningsområde fick bomärkena när de började brukas på samma sätt som det skrivna namnet. Under medeltiden spred sig denna utveckling till Norden. Bomärken fick då samma funktion och rättsliga status som namnunderskrifter och sigill.⁴ Detta ledde till att även bönder och borgare började använda dem. Eftersom märkena kunde ersätta namnteckningen för icke skrivkunniga behölls bruket längst hos just allmogen.⁵ I vissa reliktområden, exempelvis Dalarna, var det levande ännu i början av 1900-talet.⁶

Bomärkenas närmaste kontext i den här undersökningen är det svenska bondesamhället från 1600-talet till 1800-talet. Förutom att användas som bekräftelseecken hade märkena flera praktiska funktioner bland allmogen, främst i egenskap av ägarmärken. De kunde skrivas eller fästas på byggnader, redskap, husgeråd, möbler, kläder och kreatur. Kyrkbänkar var ofta märkta med bomärken, och i samband med gemensamma arbetsuppgifter i bondesamhället var märkena ett vanligt sätt att åtskilja olika personers tillhörigheter.⁷

3 Forskningsläge

Forskning om bomärken har bedrivits länge, men trots detta är de vetenskapliga arbetena om fenomenet relativt få. De verk som behandlar bomärken har dessutom mycket olika utgångspunkter. Den mest ambitiösa studien av bomärken som utkommit under senare tid är kyrkohistorikern Tuve Skånbergs doktorsavhandling *Glömda gudstecken. Från fornkyrklig dopliturgi till allmogens bomärken*. Hans angreppssätt är dock främst kvantitativt. Genom att analysera stora mängder insamlade bomärken försöker han fastställa märkenas ursprungliga innebörd, som han menar står att finna i en kristen symbolvärld.⁸

En forskare som har ägnat uppmärksamhet åt samma tematik som föreliggande undersökning är etnologen Mats Rehnberg. I en artikel belyser han bomärkesbruket i byn Gruddbo på Sollerön i Dalarna.⁹ Framför allt beskrivs bomärkenas praktiska användning, men även deras trädning uppmärksammas. Rehnberg konstaterar att bomärket gick i arv till de ättlingar till en bonde som bodde på samma gård. Detta skedde oavsett om de var avkomlingar på manssidan eller ingifta män som flyttat till hustruns gård. De sistnämnda upptog alltid svärfaderns bomärke. Rehnbergs slutsats är att bomärket egentligen var ett

⁴ Scheffer, sp. 73.

⁵ Nahlén, s. 26.

⁶ Mats Rehnberg, "Bomärken", *Gruddbo på Sollerön. En byundersökning tillägnad Sigurd Erixon 26/3 1938*, Stockholm 1938, s. 541–542, 556.

⁷ Rehnberg, "Bomärken", s. 550–555.

⁸ Skånberg.

⁹ Rehnberg, "Bomärken".

släktnärke, eftersom det var kopplat till människorna – inte till gården i sig. Därför behölls inte heller det gamla bomärket om en obesläktad person flyttade till en gård som tidigare haft andra ägare.¹⁰ I en senare artikel om bomärken i Gruddbo påpekar Rehnberg dessutom att varken fosterbarn eller inflyttade svärföräldrar på gården fick föra med sig egna bomärken dit, eftersom bomärket var ”gårdens och storfamiljens gemensamma märke”.¹¹

En annan aspekt av bomärkenas tradering som belyses av Rehnberg är förändringen av märkenas utseende. Enligt honom kunde släktingar som flyttade ut till andra gårdar använda släktens vanliga bomärke i oförändrad form. Det var dock vanligare att de gjorde ”avstick” – smärre ändringar – på släktens ursprungliga märke om de anlade en ny gård. ”Avsticken” förklarar Rehnberg med praktiska hänsyn, nämligen att dessa också kunde göras på de personliga ägodelar som var märkta med det gamla bomärket.¹²

Rehnberg behandlar av naturliga skäl inte bomärkesbrukets utdöende i sina artiklar, eftersom märkena fortfarande nyttjades i Gruddbo när han skrev.¹³ En forskare som däremot har gjort det är etnologen Sigurd Erixon i en artikel om bomärken i Skultuna socken i Västmanland.¹⁴ Erixon beskriver hur de ursprungliga bomärkena i form av tecknade figurer började trängas undan. Enligt honom var bomärken i form av initialer ovanliga till dess att de i mitten av 1700-talet började ”uttränga de äldre figurtecknen”.¹⁵ Då blev det också vanligt att både för- och efternamnets initialer användes, till skillnad från tidigare då endast förnamnets skrevs.¹⁶ I likhet med Rehnberg konstaterar Erixon att yngre generationer gjorde ”tillägg och ombildningar” för att syskons märken skulle kunna skiljas åt.¹⁷ Utifrån sitt material drar han slutsatsen att bomärkena inte varit kopplade till gården utan förmodligen ”nyttjats som familjemärken”.¹⁸ Dock fanns det enligt Erixon ingen större kontinuitet i gårdarnas bomärken i Skultuna, vilket han bland annat förklarar med hemmansklyvningen, då äldre jordbruksenheter splittrades upp i flera delar.¹⁹

Hembygdsforskaren Johannes Nahlén, som har skrivit ett översiktsverk om bomärken, anser liksom ovannämnda forskare att bomärkena var knutna till familjen och inte

¹⁰ Rehnberg, ”Bomärken”, s. 545–546.

¹¹ Mats Rehnberg, ”Bomärken som hjälpmedel i forskningen”, *Fataburen* 1951, s. 208.

¹² Rehnberg, ”Bomärken”, s. 546–549.

¹³ Rehnberg, ”Bomärken”, s. 541–542, 556.

¹⁴ Sigurd Erixon, ”Bomärken i en Västmanlandssocken”, *Nordiskt folkminne. Studier tillägnade C. W. von Sydow 21/12 1928*, Stockholm 1928.

¹⁵ Erixon, s. 124.

¹⁶ Erixon, s. 124.

¹⁷ Erixon, s. 125.

¹⁸ Erixon, s. 125.

¹⁹ Erixon, s. 125.

gården.²⁰ Nahlén konstaterar vidare att forskningen kommit till mycket olika resultat i fråga om kvinnors bomärken. Själv skriver han att gifta kvinnor ofta endast undertecknade med en initial och i övriga fall med sina mäns bomärken. Änkor kunde dock använda både sin mans och sin faders bomärke, i det sistnämnda fallet ofta för att mannens bomärke blivit upptaget av en son.²¹ För bomärkesbrukets avtagande – som Nahlén tidfäster till senare hälften av 1800-talet – anges flera orsaker. För det första innebar skiftenas sammanslagningar och avvecklingen av kollektiva angelägenheter att behovet av märkena minskade. För det andra tillkom nya typer av egendomsmärkning. För det tredje innebar införandet av allmän skolplikt att bomärken kom att anses föråldrade och blev ersatta med en namnteckning.²²

Föreliggande undersökning kommer i likhet med Rehnbergs och Erixons att kvalitativt studera bomärken från ett begränsat geografiskt område. Märkenas trädning och koppling till släkt respektive gård är ett ämne som även dessa forskare behandlat. Bomärkesbruket bland kvinnor samt dess utdöende är dock aspekter som sällan undersökts. Dessutom har inga studier på ett utförligt sätt klargjort släkt- och gårdsförhållanden för de inblandade personerna. Det kommer att ske i följande studie, vilket kan leda fram till ny kunskap om bomärkenas historia i Sverige.

4 Metod och källmaterial

4.1 Avgränsningar av begrepp och geografi

För att kunna genomföra en studie av det här slaget har det varit nödvändigt att definiera vad ett bomärke är. Tidigare forskare har använt något varierande definitioner av begreppet. Historikern och heraldikern C. G. U. Scheffer har valt en vid definition med utgångspunkt i bomärkenas funktion som ägarmärken.²³ En ännu vidare definition har formulerats av hembygdsforskaren Carl Lindholm, som menar att alla märken som uttrycker ”personlig viljeakt, ägande, besittningstagande, produktion osv” är bomärken.²⁴ En motsatt ståndpunkt har Johannes Nahlén intagit, då han anser att de typer av märken som benämns ”bomärken” ofta är så olika varandra att det inte går att ge dem samma beteckning.²⁵

²⁰ Nahlén, s. 28–31.

²¹ Nahlén, s. 37–38.

²² Nahlén, s. 38–40.

²³ Scheffer, sp. 73.

²⁴ Carl Lindholm, *Bomärken*, Stockholm 1976, s. 4.

²⁵ Nahlén, s. 11.

Eftersom alla bomärken i den här undersökningen är underskrifter har det varit överflödigt att definiera märkena utifrån deras funktion. Däremot har bomärkenas form varit viktig i sammanhanget. Bland andra Sigurd Erixon och Johannes Nahlén har nämligen valt att kalla även initialer och monogram för bomärken.²⁶ Eftersom sådana märken först blev vanliga i slutet av den period som här kommer att undersökas, och då en viktig del av frågeställningen berör traderingen av den äldre typen av bomärken, kommer initialer och monogram inte att definieras som bomärken i den följande texten. Detta har också varit nödvändigt för att kunna analysera bomärkesbrukets utdöende, som hängde samman med övergången från egentliga bomärken till märken i form av initialer och monogram.

Förutom en begreppsmässig avgränsning krävdes ett val av geografiskt undersökningsområde. Valet föll på Blekinge, eftersom det i bland annat mantalslängder och bouppteckningar från detta landskap finns många nedtecknade bomärken. Först var tanken att undersöka bomärkesbruket i Bräkne-Hoby socken, eftersom denna var stor och folkrik och det fanns ett lämpligt källmaterial. På grund av materialets storlek krävdes dock en ytterligare avgränsning. Undersökningsområdet blev istället byn Väby i Bräkne-Hoby socken, av den anledningen att byn var socknens största och därför skulle kunna erbjuda ett tillräckligt stort material för en analys av bomärkesbruket.²⁷

Byn Väby bestod under hela den undersökta perioden av tretton hemman.²⁸ Den låg i ett bördigt slättområde med gott om ängsmarker och åar. På grund av dessa goda förutsättningar uppstod bebyggelsen tidigt i jämförelse med övriga byar i Bräkne-Hoby socken. Före skiftena var Väby en radby längs en väg.²⁹ Storskiftet ägde rum 1790, och med laga skiftet 1835 inleddes utflyttningen av gårdarna från den ursprungliga byn. Knappt någon hemmansklyvning ägde dock rum under undersökningsperioden.³⁰ Tidigast på 1820-talet förekom mer omfattande skolundervisning i socknen.³¹ Som undersökningsområde för bruket av bomärken går det att anta att byn var representativ för stora delar av södra Sverige. Den förefaller varken ha varit liten, avlägset belägen eller präglad av avvikande förhållanden som skilde den åt från en genomsnittlig by.

²⁶ Erixon, s. 124; Nahlén, s. 36.

²⁷ Folke Wirén (red.), *Bräkne-Hoby. En sockenbok redigerad av en hembygdsförening*, Karlshamn 1962, s. 187.

²⁸ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIa:39, s. 15, 23, 65, 67, 79–81, 96–98, 111, 130, LLA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:43, uppsl. 986–1029, LLA.

²⁹ Wirén (red.), s. 185–189.

³⁰ Wirén (red.), s. 194, 203.

³¹ Wirén (red.), s. 354–355.

4.2 Källor, källkritik och metod

Vid insamlandet av bomärkesbelägg från Väby har ett flertal olika källmaterial genomsköts. Samma material utnyttjades även för att samla in initialunderskrifter. Vid sökandet efter de sistnämnda eftersträvades dock ingen fullständighet, men åtminstone ett belägg per person antecknades. En viktig källa till uppgifter har varit den trohetsed som bönderna i Nordskåne och Blekinge svor till den svenske kungen 1677 och bekräftade med sina bomärken.³²

Enstaka bomärken från Väby har vidare påträffats i Bräkne-Hoby sockens kyrkoräkenskaper, vilka genomsköts för åren 1662–1855.³³ Mantalslängder har varit ett annat viktigt källmaterial, eftersom längderna ofta undertecknades av socknarnas förtroendemän. Olika exemplar av mantalslängderna har därför undersökts för tiden 1688–1820.³⁴ Efter det sistnämnda året är längderna endast sporadiskt digitaliserade och bomärken verkar ha slutat förekomma i dem.

Bouppteckningar för avlidna personer från Väby har utnyttjats, eftersom de undertecknades av exempelvis arvingar och förmyndare.³⁵ De har undersökts för perioden 1738–1841, eftersom det för dessa år finns ett register till handlingarna i Bräkne häradsrätts arkiv. Med hjälp av registret letades bouppteckningar från just Väby fram. Från Bräkne häradsrätt har också inneliggande handlingar till ordinarie häradsting för perioden 1691–1776 (supplementserien fram till 1790) samt hela serien med handlingar till häradets valprotokoll – omfattande åren 1764–1799 – genomsköts.³⁶ Båtsmanskontrakt från hela Blekinge har undersökts för tiden 1781–1817.³⁷ Ett sista källmaterial som bidragit med en ansevärd mängd bomärkesbelägg från Väby är kartor med tillhörande handlingar från Lantmäterimyndighetens i Blekinge arkiv. Handlingarna som genomletats är från Väby under perioden 1790–1844.³⁸ De söktes fram i Lantmäteriets digitala söktjänst *Historiska kartor*. Utöver detta har enstaka bomärken påträffats vid efterforskningar i Bräkne häradsrätts dombok och kyrkböcker från Ronneby socken, då syftet varit att utreda bomärkesbrukarnas släktförhållanden.³⁹

³² Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIa:4, Bräkne härad fol. 14r-17r, LLA.

³³ Serie LI i Bräkne-Hoby kyrkoarkiv, LLA.

³⁴ Länsräkenskaper 1631–1820, Blekinge län vol. 2, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län, RA; serie EIa och EIIIa i Blekinge läns landskontors arkiv, LLA; serie FIIa i Häradsskrivarens i Västra Blekinge fögderi arkiv, LLA.

³⁵ Serie FII i Bräkne häradsrätts arkiv, LLA.

³⁶ Serien FIIa samt vol. FIIb:1 och FVI:1 i Bräkne häradsrätts arkiv, LLA.

³⁷ Blekinge läns landskontors arkiv GIe:1, LLA.

³⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, 10-BRÄ-42, 10-BRÄ-71, 10-BRÄ-99, 10-BRÄ-152, 10-BRÄ-163, 10-BRÄ-164, LM Blekinge.

³⁹ Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:296, Bräkne häradsrätts dombok 3/3 1737, § 55, VaLA; Ronneby kyrkoarkiv EI:2, s. 340, LLA.

En viktig fråga att ställa sig angående källmaterialet är om det ger ett representativt urval av bomärken för att belysa hur de användes i Väby. Ofta är det rent slumpartade förhållanden som avgör huruvida ett bomärke blir känt för eftervärlden eller inte. Därför torde urvalet av personer i materialet vara relativt spritt och inte missvisande. I vissa handlingar har mer fullständiga uppteckningar av böndernas bomärken bevarats, till exempel i trohetseden 1677 och lantmäterihandlingar, och i dessa fall är representativiteten god. Dock är det främst bönders och bondhustrurs bomärken som finns i källorna. Materialet ger alltså inte upplysningar om bomärkesbruk inom andra skikt av landsbygdsbefolkningen.

Något som är problematiskt vid forskning om bomärken är källor som är avskrifter av originalhandlingar. I avskrifter finns en risk att de ursprungliga tecknade bomärkena har förvanskats av en skrivare, särskilt om de från början varit otydligt ritade. För att inte låta detta påverka undersökningens resultat har avskrifter undvikits när det funnits en mer ursprunglig källa.⁴⁰ Otydligt ritade bomärken är en annan försvårande faktor. Därför har alla bomärkesbelägg som påträffats – även de som nedtecknats av samma person och har samma utseende – medtagits i en bilaga.

Vid den del av arbetet som syftade till att kartlägga släkt- och gårdsförhållanden för Väbys bönder användes flera olika källmaterial. Förutom de källor som också användes vid insamlandet av bomärkesbelägg och initialer rörde det sig främst om kyrkoarkivalier och domböcker.⁴¹ För att lättare hitta i dessa omfattande serier utnyttjades flera register, nämligen cd-skivorna *KGF:s databas 2013*, *Bräkne härads dombok 1668–1699*, *Bräkne härads dombok 1700–1750* och *Medelstad härad 1668, 1679–1750*.⁴²

I källorna var bomärkena alltid kombinerade med namnen på brukarna. Att de bodde i Väby framgick antingen av en direkt Ortsangivelse eller av övrig text i källan. För att utreda på vilket av byns tretton hemman personerna var bosatta krävdes dock en genomgång av mantalslängderna. Genom letande i dessa samt kyrkoarkivalier, bouppteckningar och domböcker kartlades personernas släktförhållanden och samband. Metodiskt sett kunde alltså en analys göras genom att bomärkenas utformning sattes i samband med bomärkesbrukarnas släkt- och gårdsförhållanden. Brukets upphörande analyserades genom en jämförelse över tid och rum av förekomsten av bomärken respektive initialer som underskrifter.

⁴⁰ Ett exempel på skillnaden mellan original och avskrift, med några felaktigt avritade bomärken, är Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 15–16, 139, LM Blekinge.

⁴¹ Kyrkoarkivalier i Bräkne-Hoby kyrkoarkiv, LLA, och Ronneby kyrkoarkiv, LLA; domböcker i Bräkne häradsrätts arkiv, LLA, och Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv, VaLA.

⁴² Utgivna i nämnda ordning av Kronobergs genealogiska förening 2013, Per Frödholm & Vanja Stjernberg 2005, Per Frödholm & Vanja Stjernberg 2004 samt Kjell Öhman & Björn-Åke Petersson 2005.

När förhållandena på Väbys gårdar utreddes framkom att byns tretton hemman haft olika beteckningar vid olika tidpunkter. De hemman som i början av 1700-talet kallades nr 1–13 hade tidigare betecknats nr 26, 105, 84, 69, 70, 16, 155, 85, 86, 120, 103, 68 och 104.⁴³ En annan numrering var nr 23–35 för samma hemman.⁴⁴ För enkelhetens skull används här siffrorna 1–13 oavsett vilken numrering som var i bruk vid den aktuella tidpunkten.

5 Bomärkesbruket i Väby och dess utdöende

5.1 Väby nr 1

Det äldsta bomärket från Väby nr 1 är Börje Matssons från 1677 (nr 1). Denne brukade en gård i hemmanet.⁴⁵ Nästa bomärke från gården (nr 2) är från 1688 och tillhörigt Per Enarsson. Denne bodde på sin fader Enar Perssons gård i hemmanet, som han senare kom att ta över.⁴⁶ Bomärkena uppvisar ingen inbördes likhet. Nästa kända bomärke, Olof Nilssons (nr 3), är känt cirka 1729–1733 och har samma grundform som Börje Matssons. Det eventuella sambandet har dock inte kunnat utrönas. Olof Nilsson brukade hela hemmanet, där han och hans hustru Bengta Tuvesdotter fick undantag i början av 1730-talet.⁴⁷ Änkan gifte efter makens död om sig med Åke Torbjörnsson, som övertog hela hemmanet.⁴⁸ Hans bomärke (nr 4), känt 1750–1760, är identiskt med Olof Nilssons. Dock användes samma märke av hans far Torbjörn Nilsson på Väby nr 8 (nr 42), och det är omöjligt att veta varifrån han upptagit det.⁴⁹

Bruket av bomärken på hemmanet Väby nr 1 verkar ha varit levande ännu under andra hälften av 1700-talet, då Åke Torbjörnsson använde sitt märke. Hans son Anders Åkesson, som övertog faderns gård i slutet av 1700-talet, använde sig däremot inte av ett bomärke utan av initialen A.⁵⁰

5.2 Väby nr 2

⁴³ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIA:39, s. 15, 23, 65, 67, 79–81, 96–98, 111, 130, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 12, s. 149, RA.

⁴⁴ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 19, s. 198–200, RA.

⁴⁵ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIA:39, s. 23, LLA.

⁴⁶ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:4, handlingar för år 1732, LLA; Länsräkenskaper 1631–1820, Blekinge län vol. 2, s. 202, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 1, fol. 72v, RA.

⁴⁷ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 22, s. 230, RA; Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:270, Bräkne häradsrätts dombok 5/3 1734, § 50, VaLA.

⁴⁸ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:4, s. 342, LLA; Blekinge läns landskontors arkiv EIa:9, mantalslängd för Bräkne-Hoby socken 1750, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 52, fol. 160v, RA.

⁴⁹ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:2, s. 267, LLA.

⁵⁰ Bräkne häradsrätts arkiv FII:4b, s. 471, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 55, fol. 3v, RA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:13, s. 122, LLA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 81, LM Blekinge.

Även en gård i Väby nr 2 brukades 1671 av Börje Matsson.⁵¹ En möjlighet är därför att dennes bomärke (nr 1) egentligen tillhörde Väby nr 2. Det andra kända märket från hemmanet är dock av en annan typ, nämligen Olof Perssons från 1732 (nr 5). Olof Persson var son till den tidigare nämnde Per Enarsson och brukade hela hemmanet.⁵² Hans styvfader var Per Nilsson, som efter Per Enarssons död hade gift sig med änkan och var Olof Perssons företrädare på Väby nr 2.⁵³ Olof Persson hade inte upptagit sin faders bomärke och måste därför ha använt det märke styvfadern Per Nilsson tidigare brukat.

På Väby nr 2 verkar bomärkena ha kommit ur bruk redan under första hälften av 1700-talet. Anders Månsson, som först brukade hemmanet tillsammans med Olof Persson och sedan efterträdde denne, använde sig istället av initialen M eller initialerna M A.⁵⁴ Hans son och efterträdare på hemmanet Olof Andersson använde sig av initialen O.⁵⁵

5.3 Väby nr 3

Anders Olofssons bomärke från 1677 (nr 6) är det äldsta kända från Väby nr 3. Denne brukade under den här tiden en gård i hemmanet.⁵⁶ Nästa kända bomärke är Bastian Hanssons från 1716 (nr 7), vilket är helt olikt det förra. Även Bastian Hansson brukade en av hemmanets gårdar, men han hade dessförinnan bott i Mörtjuk i Bräkne-Hoby socken.⁵⁷ Varifrån han upptagit bomärket är okänt. Mats Larsson, som gifte sig med Bastian Hanssons änka och tog över gården, använde sig av ytterligare ett annat bomärke (nr 9) år 1731.⁵⁸ Själv bodde han före äktenskapet i Hoby i Bräkne-Hoby socken, och han måste ha fört med sig sitt märke från en annan gård.⁵⁹

⁵¹ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIa:39, s. 98, LLA.

⁵² Bräkne häradsrätts arkiv A1a:7, Bräkne häradsrätts dombok 3/3 1732, § 46, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 23, s. 578, RA.

⁵³ Bräkne häradsrätts arkiv A1a:5, Bräkne häradsrätts dombok 5/11 1726, § 34, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 18, s. 208, RA.

⁵⁴ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 25, s. 432, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 52, fol. 160v, RA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 15, LM Blekinge; Bräkne häradsrätts arkiv F1a:6, handlingar för år 1765, LLA.

⁵⁵ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 55, uppsl. 3, RA; Blekinge läns landskontors arkiv EIIIa:9, uppsl. 228, LLA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 81, LM Blekinge.

⁵⁶ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIa:39, s. 79, LLA; Jordeböcker, Blekinge län vol. 1, s. 126, RA.

⁵⁷ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 10, s. 216, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 12, s. 149, RA; Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:100, Bräkne häradsrätts dombok 24/10 1710, VaLA.

⁵⁸ Bräkne häradsrätts arkiv A1a:5, Bräkne häradsrätts dombok 28/2 1726, § 11, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 22, s. 230, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 23, s. 580, RA.

⁵⁹ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:3, s. 62, LLA.

Jöns Larsson brukade en annan gård i hemmanet när han använde sitt bomärke (nr 8) 1731 och 1732.⁶⁰ Han blev senare bonde på Väby nr 4 och förde med sig samma märke dit (nr 17). Det är annorlunda än de tidigare förekommande på gården. Jöns Larsson kom från Väby och var son till en båtsman där.⁶¹ Eftersom fadern inte var bonde och Jöns Larssons bomärke endast är ett enkelt kors är det sannolikt att han inte ärvt det efter någon annan.

Tor Torbjörnsson brukade i början av 1730-talet en gård i Väby nr 8, men bytte bort denna mot hälften av Väby nr 3.⁶² Denna gård brukade han ännu 1760, då hans bomärke (nr 10) är känt.⁶³ Det var samma märke som hans far Torbjörn Nilsson använde sig av som bonde på Väby nr 8 (nr 42).⁶⁴ En variant av märket (nr 11) användes av Nils Torsson – Tor Torbjörnssons son – åtminstone 1781–1805.⁶⁵ Han var också brukare av hemmanet Väby nr 3, som han hade övertagit efter fadern.⁶⁶ I två av tolv påträffade belägg av Nils Torssons bomärke saknas ett av strecken, och i ett fall saknas två andra streck. Förmodligen är dessa skillnader endast slumpmässiga då märkena i övrigt ser ut att vara slarvigt nedtecknade.

Bomärken användes ännu omkring år 1800 på Väby nr 3. Dock använde Nils Torsson vid ett tillfälle år 1801 inte sitt bomärke utan initialen N.⁶⁷ Nils Torssons son Tor Nilsson, som efterträdde fadern på hemmanet, skrev själv sin namnteckning och använde inte bomärket som underskrift.⁶⁸

5.4 Väby nr 4

De tidigast kända bomärkena från Väby nr 4 är två stycken från år 1677. De uppvisar inga inbördes likheter och användes av Nils Persson (nr 12) och Per Persson (nr 13), vilka brukade var sin gård i hemmanet.⁶⁹ Möjligen var den Gunnar Persson, som 1677 använde ett bomärke med samma form som Nils Perssons fast med ett streck mindre (nr 65), en bror till denne. Han har dock inte kunnat beläggas såsom boende i Väby i någon annan källa. Nils Perssons

⁶⁰ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 23, s. 580, RA.

⁶¹ Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABA:613, Bräkne häradsrätts dombok 12/2 1723, § 18, fol. 1103v, VaLA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:3, s. 67, LLA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:1, s. 449, LLA.

⁶² Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:296, Bräkne häradsrätts dombok 13/6 1737, onummerat mål efter § 78, VaLA.

⁶³ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 29, fol. 148v, RA.

⁶⁴ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:2, s. 45, LLA.

⁶⁵ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:2, s. 30, LLA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:3, s. 29, LLA.

⁶⁶ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 49, fol. 148v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 75, s. 334, RA.

⁶⁷ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 28, LM Blekinge.

⁶⁸ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:9, uppsl. 23, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 79, s. 318, RA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-152, s. 6, LM Blekinge.

⁶⁹ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIa:39, s. 67, LLA; Jordeböcker, Blekinge län vol. 1, s. 125, RA.

bomärke användes i oförändrad form (nr 14) av hans änka Bengta 1716.⁷⁰ Hon hade undantag hos den nye brukaren Mårten Vinnansson, som 1723 använde samma bomärke (nr 15). Denne hade tidigare bott i Hoby i Bräkne-Hoby socken men kommit till Väby genom sitt äktenskap med en sondotter till Nils Persson.⁷¹ Han måste alltså ha övertagit svärfaderns bomärke.

Ett annat bomärke (nr 16) – likadant som Per Perssons 1677 – användes 1732 av Nils Nilsson, som brukade en gård i hemmanet.⁷² Dock var Nils Nilsson bördig från Fogdakärr i Bräkne-Hoby socken och hans hustru från Rustorp i Ronneby socken, och därför finns förmodligen inget samband med Per Perssons bomärke.⁷³ Märket användes 1760 och 1763 av Nils Nilssons son Jon Nilsson (nr 18), som brukade faderns gård.⁷⁴

Jöns Larsson, som tidigare hade brukat en gård i Väby nr 3, förde med sig det bomärke han använde där (nr 8) till Väby nr 4. Här brukade han en gård när han tecknade märket 1754 (nr 17).⁷⁵ Hans dotter Sigrid Jönsdotter använde samma märke som änka på gården 1776 (nr 20).⁷⁶ Sonen Lars Jönsson, som brukade fädernegården, använde sig av faderns bomärke med ett tillfogat streck (nr 19), vilket är känt 1760–1790.⁷⁷ Jon Larsson, en sonson som kom att bruka gården efter fadern Lars Jönsson, använde samma märke som fadern åtminstone 1796–1834 (nr 21).⁷⁸

Jon Larsson är den siste kände brukaren av ett bomärke på hemmanet Väby nr 5. Hans son Karl Jonsson, som kom att bruka faderns gård i mitten av 1800-talet, skrev sin egen namnteckning och använde inte bomärke.⁷⁹

⁷⁰ I dokumentet nämns endast att Bengta var änka efter en Nils i Väby. Att det rör sig om Nils Persson på nr 4 framgår av att Nils Persson på nr 11 ännu var i livet (Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 12, s. 149, RA) och att Nils Persson Kruses änka Bengta Nilsson på nr 5 hade gift om sig med Tyke Månsson (Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:1, s. 302, LLA; Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:82, Bräkne häradsrätts dombok 30/10 1708, § 17, VaLA).

⁷¹ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 10, s. 214, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 23, s. 580, RA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:1, s. 185, LLA. Mårten Vinnanssons hustru var dotter till Per Nilsson i Väby (Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:1, s. 84, 185, LLA). Per Nilsson var född omkring 1659 (Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:2, s. 39, LLA) och måste därför ha varit son till Nils Persson på nr 4 och inte Nils Persson Kruse på nr 5, vars son Per föddes först 1684 (Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:1, s. 135, LLA).

⁷² Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 23, s. 580, RA.

⁷³ Bräkne häradsrätts arkiv AIa:6, Bräkne häradsrätts dombok 3/6 1729, § 19, LLA; Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:232, Medelstads häradsrätts dombok 15/10 1730, § 26, VaLA.

⁷⁴ Blekinge läns landskontors arkiv EIa:11, mantalslängd för Bräkne-Hoby socken 1752, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 29, fol. 148v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 32, fol. 144v, RA.

⁷⁵ Blekinge läns landskontors arkiv EIa:12, mantalslängd för Bräkne-Hoby socken 1753, LLA.

⁷⁶ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:3, s. 29, LLA.

⁷⁷ Bräkne häradsrätts arkiv FII:3, s. 767, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 27, fol. 144v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 62, s. 482, RA.

⁷⁸ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 63, s. 262, RA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:17, uppsl. 95, LLA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:7, uppsl. 19, LLA.

⁷⁹ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:17, uppsl. 95, LLA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-152, s. 18, LM Blekinge.

5.5 Väby nr 5

Nils Persson Kruses bomärke (nr 22), känt år 1688, är det tidigast belagda från Väby nr 5. Han brukade en gård i hemmanet.⁸⁰ Det gjorde även Håkan Klasson, som använde ett annat bomärke (nr 23) 1716 och 1733.⁸¹ Håkan Klasson bodde som ogift i Hakarp och var förmodligen son till den Klas Håkansson i Mörtjuk som 1677 använde ett likadant bomärke (nr 68).⁸² I så fall hade Håkan Klasson fört med sig bomärket från sin fädernegård.

En variant av Nils Persson Kruses bomärke, nämligen en fördubbling (nr 24), användes av hans sonson Mårten Larsson åtminstone 1760–1769.⁸³ Denne var brukare av en gård i hemmanet.⁸⁴ Samma gård övertogs sedan av Olof Olofsson från Bökevik i Ronneby socken, som gifte sig med en dotter till Mårten Larsson och 1769 använde sig av ett märke (nr 25) som möjligen är en variant av svärfaderns.⁸⁵ Vid denna tidpunkt var Mårten Larsson ännu brukare av en gård i hemmanet, vilket kan förklara varför Olof Olofsson inte upptog samma variant av märket.

De sista kända användarna av bomärken på Väby nr 5 var alltså Håkan Klasson i början av 1700-talet och Olof Olofsson år 1769. Olof Olofsson använde sig själv av initialen O istället för ett egentligt bomärke under senare delen av sitt liv.⁸⁶ Efter dessa två personer använde sig bönderna på Väby nr 5 inte av bomärken som underskrifter. Håkan Klassons styvson Måns Tuveesson, som efterträdde honom på gården i mitten av 1700-talet, använde initialen M.⁸⁷ Den sistnämndes son Anders Månsson, som brukade samma gård i slutet av århundradet, använde endast initialen A.⁸⁸

⁸⁰ Länsräkenskaper 1631–1820, Blekinge län vol. 2, s. 205, RA.

⁸¹ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 10, s. 214, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 24, s. 494, RA.

⁸² Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:2, s. 67, LLA. Möjligen var Klas Håkansson i själva verket bosatt i Väby. Klas Håkansson i Mörtjuk har inte hittats i andra källor, men däremot en Klas Håkansson på Väby nr 6 (Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIA:39, s. 15, LLA).

⁸³ Hans far var Lars Nilsson (Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 25, s. 433, RA) som var styvson till Tyke Månsson (Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:82, Bräkne häradsrätts dombok 30/10 1708, § 17, VaLA), vilken hade äktat Nils Persson Kruses änka (Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:1, s. 302, LLA).

⁸⁴ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 25, s. 432, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 44, fol. 299v, RA.

⁸⁵ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 42, fol. 301v, RA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:5, s. 454, LLA.

⁸⁶ Bräkne-Hoby socken 10-BRÅ-23, s. 82, LM Blekinge.

⁸⁷ Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:305, Bräkne häradsrätts dombok 26/9 1738, § 6, 14, VaLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 25, s. 432, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 46, fol. 304v, RA; Blekinge läns landskontors arkiv EIa:11, mantalslängd för Bräkne-Hoby socken 1752, LLA.

⁸⁸ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:3, s. 104, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 47, fol. 147v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 69, s. 272, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 49, fol. 164r, RA.

Olof Bosson brukade också en gård i Väby nr 5 i slutet av 1700-talet.⁸⁹ Han var son till Bo Persson på Väby nr 6, som använde bomärke, men undertecknade själv endast med initialen B.⁹⁰ Det är även möjligt att han själv kunde skriva sin namnteckning.⁹¹ Olof Bossons son Sven Olofsson, som övertog faderns gård, använde sig av initialen S.⁹² Även Olof Månsson från Ronneby socken, som brukade en gård i hemmanet i början av 1800-talet, använde en initial – bokstaven O.⁹³

5.6 Väby nr 6

Olof Åkesson, som brukade en gård i hemmanet Väby nr 6, använde 1677 ett bomärke (nr 26).⁹⁴ Hans son Per Olofsson använde en variant av märket, med ett streck mindre, cirka 1709 (nr 27).⁹⁵ Även denne var brukare av en gård i hemmanet.⁹⁶ Olof Åkessons bomärke återkom i nästa generation, då Anna Persdotter (nr 31) och hennes man Sven Åkesson (nr 28) använde det 1754 respektive åtminstone 1731–1752. Sven Åkesson hade övertagit svärfadern Per Olofssons gård i Väby nr 6.⁹⁷ Anna Persdotter använde bomärket som änka, då hon brukade gården.⁹⁸ Hennes bror Olof Persson, som brukade en gård i Sörby i Ronneby socken, använde 1735 en variant (nr 72) med ett tillagt streck på faderns märke.⁹⁹ Sven Åkessons och Anna Persdotters son Per Svensson övertog föräldrarnas gård och använde deras bomärke i oförändrad form (nr 32) åtminstone åren 1760–1790.¹⁰⁰

Ett helt annat bomärke användes år 1735 av Per Nilsson (nr 29). Denne var sonson till Olof Åkesson, men brukade en annan gård i hemmanet än sina ovannämnda släktingar.¹⁰¹ Samma bomärke är känt även 1750–1769, då Per Nilssons son Bo Persson

⁸⁹ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 33, fol. 147v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 62, s. 482, RA.

⁹⁰ Bräkne häradsrätts arkiv FII:4d, s. 1757, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 34, s. 699, RA.

⁹¹ Bräkne häradsrätts arkiv FII:4d, s. 1770, LLA.

⁹² Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:7, uppsl. 20, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 63, s. 264, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 65, s. 278, RA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 8, LM Blekinge.

⁹³ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:8, uppsl. 27, LLA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 41, LM Blekinge.

⁹⁴ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIa:39, s. 15, LLA; Länsräkenskaper 1631–1820, Blekinge län vol. 2, s. 202, RA.

⁹⁵ Att han var son till Olof Åkesson är sannolikt med tanke på namnet, gårdsinnehavet och bomärket.

⁹⁶ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 7, s. 208, RA.

⁹⁷ Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:296, Bräkne häradsrätts dombok 3/3 1737, § 55, VaLA.

⁹⁸ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 27, fol. 144v, RA.

⁹⁹ Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:296, Bräkne häradsrätts dombok 3/3 1737, § 55, VaLA.

¹⁰⁰ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:3, s. 227, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 29, fol. 148v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 63, s. 264, RA.

¹⁰¹ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 24, s. 494, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 25, s. 432, RA. Per Nilsson var son till Nils Olofsson (Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:8, Bräkne häradsrätts dombok 5/11 1701, § 40, VaLA) som bör ha varit son till Olof Åkesson med tanke på gårdsinnehav och namn. Nils fick dessutom en son vid namn Åke (Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:1, s. 138, LLA).

använde det (nr 30).¹⁰² Denne hade tagit över faderns gård i Väby nr 6, där han först själv var brukare och sedan fick undantag.¹⁰³ Sone Olofsson från Hakarp i Bräkne-Hoby socken, som gifte sig med en dotter till Bo Persson och övertog dennes gård, använde varianter av samma märke (nr 33) – först med ett streck mindre än Bo Perssons, sedan med två streck mindre – åtminstone 1774–1801.¹⁰⁴ Orsaken till att han ändrade sitt bomärke under senare delen av sitt liv är okänd. Sone Olofssons son Jöns Sonesson, som efterträdde fadern på gården, använde faderns första variant 1837 (nr 34).¹⁰⁵

Bomärkesbruket i skrift levde länge på Väby nr 6. Dock hade vissa personer på hemmanet redan tidigare börjat använda sig av initialer. Per Svensson, som senare i livet kom att överta sina föräldrars bomärke, använde 1754 initialen P som underskrift.¹⁰⁶ Detta kan möjligen förklaras av att han ännu inte hade övertagit bruket av gården. Bo Persson, som tidigare hade använt sig av ett bomärke, skrev 1781 initialen B.¹⁰⁷ Kanske berodde detta på att han inte längre brukade gården, och att den nye brukaren Sone Olofsson använde ett annat märke. Dock underskrev Sone Olofsson vid ett tillfälle 1801 endast med initialen S.¹⁰⁸

5.7 Väby nr 7

År 1677 använde sig Olof Håkansson, som var brukare av en gård i Väby nr 7, av ett bomärke (nr 35).¹⁰⁹ Samma form, om än något annorlunda, har även nästa kända märke från gården. Detta, Bromme Staffanssons (nr 36), är känt cirka 1699. Bromme Staffansson brukade en gård i hemmanet.¹¹⁰ Hela hemmanet brukades senare av hans bror Måns Staffansson, men trots detta är dennes bomärke från 1722 och 1733 (nr 37) annorlunda än de tidigare kända.¹¹¹

Måns Olofsson brukade i slutet av 1700-talet hemmanet Väby nr 7.¹¹² Han var son till Olof Olofsson i Torp i Bräkne-Hoby socken och hans bomärke är känt i olika varianter

¹⁰² Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:367, Bräkne häradsrätts dombok 30/3 1745, § 72, VaLA.

¹⁰³ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 26, s. 586–587, RA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:4, uppsl. 20, LLA.

¹⁰⁴ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:5, s. 457, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 42, fol. 301v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 70, s. 238, RA.

¹⁰⁵ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:5, s. 338, LLA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:19, uppsl. 102, LLA.

¹⁰⁶ Bräkne häradsrätts arkiv FII:1, s. 1542, LLA.

¹⁰⁷ Bräkne häradsrätts arkiv FII:3, s. 1085, LLA.

¹⁰⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 28, LM Blekinge.

¹⁰⁹ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIA:39, s. 130, LLA.

¹¹⁰ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 3, fol. 87v, RA.

¹¹¹ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 15, s. 172, RA. Att de var bröder är sannolikt med tanke på namn och gård. De efterträdde en Staffan Månsson på gården (Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 1, fol. 78v, RA).

¹¹² Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 46, fol. 305v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 65, s. 278, RA.

med relativt liten skillnad åren 1785–1796 (nr 38).¹¹³ Förklaringen till de olika varianterna är möjligen att bomärkena ritats slarvigt. Det är tydligt att han upptagit faderns märke (nr 74) och lagt till ett streck. Måns Olofssons änka Karin Olofsdotter använde en av varianterna 1803 (nr 40), då hon brukade hemmanet.¹¹⁴ Deras son Olof Månsson, som sedermera övertog hemmanet, använde samma år ett likadant bomärke (nr 39), dock som ombud för sin mor.¹¹⁵

Användandet av bomärken på Väby nr 7 verkar ha upphört i början av 1800-talet. Efter Olof Månsson brukade Sone Olofsson från Åryds socken hemmanet, och denne använde initialen S.¹¹⁶

5.8 Väby nr 8

Mats Hansson var brukare av en gård i Väby nr 8 och hans bomärke (nr 41) är känt 1677.¹¹⁷ Nästa bomärke på hemmanet (nr 42) – känt i två snarlika varianter – användes av Torbjörn Nilsson omkring åren 1700 och 1711. Denne brukade det förstnämnda året hela hemmanet, medan han det sistnämnda året delade bruket med en annan.¹¹⁸ Han var son till Nils Torsson i Hakarp.¹¹⁹ Uppenbarligen har han fört med sig sitt bomärke därifrån, eftersom fadern använde samma märke 1677 – dock med ytterligare ett streck (nr 70). Att Torbjörn Nilsson ritade två olika varianter – en kantig och en rund – kan bero på att den ena varianten var lättare att rista in i trä, medan den andra var möjlig att skriva med penna.

Ett annat märke än de ovannämnda användes av Olof Jönsson 1733 (nr 43). Denne hade blivit brukare av en gård i hemmanet efter sitt äktenskap med änkan till den förre bonden.¹²⁰ Själv kom han från Hakarp i Bräkne-Hoby socken, där i tur och ordning hans far och styvfar hade brukat en gård.¹²¹ Olof Jönssons styvfar Hans Matsson kom sedermera att bruka Väby nr 8, först själv och sedan tillsammans med sin egen son Jöns Hansson.¹²² Hans Matssons bomärke (nr 44) – känt 1752 och 1760 – kan vara detsamma som Olof Jönssons fast med ett streck mindre, vilket skulle betyda att Olof Jönsson fört med sig sitt bomärke från

¹¹³ Ronneby kyrkoarkiv EI:1, s. 181, LLA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:3, s. 59, LLA.

¹¹⁴ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 72, s. 568, RA.

¹¹⁵ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 73, s. 904, RA.

¹¹⁶ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:17, uppsl. 106, LLA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-152, s. 18, LM Blekinge.

¹¹⁷ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIA:39, s. 80, LLA.

¹¹⁸ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 4, fol. 84v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 9, s. 216, RA.

¹¹⁹ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:1, s. 317, LLA.

¹²⁰ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:3, s. 118, 176, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 22, s. 230, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 24, s. 494, RA.

¹²¹ Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:287, Bräkne häradsrätts dombok 8/3 1736, § 13, VaLA.

¹²² Blekinge läns landskontors arkiv EIa:12, mantalslängd för Bräkne-Hoby socken 1753, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 29, fol. 148v, RA.

Hakarp, där det tidigare brukats av hans styvfar. Hans Matsson bodde före sitt äktenskap med Olof Jönssons mor i Viken i Bräkne-Hoby socken.¹²³ Det är dock okänt från vem han upptagit bomärket.

På hemmanet Väby nr 8 användes bomärken sist av Hans Matsson och hans styvson Olof Jönsson. Hans Matssons son Jöns Hansson, som först delade hemmansbruket med fadern och sedan övertog hela själv, använde initialen I – alternativt I och H – som underskrift.¹²⁴ Även Jöns Hanssons son och efterträdare Sone Jönsson, som brukade hemmanet omkring år 1800, använde sina initialer, nämligen S och I eller endast S.¹²⁵

5.9 Väby nr 9

Två märken från Väby nr 9 är kända från år 1677 – Olof Månssons (nr 45) och Olof Olofssons (nr 46). Olof Olofssons bomärke är dessutom känt 1690 och 1692. De har samma grundform och den enda skillnaden är ett tillfogat streck på Olof Olofssons märke. Båda brukade gårdar i hemmanet, och möjligen rör det sig om far och son.¹²⁶

Användandet av bomärken kom tidigt ur bruk på hemmanet Väby nr 9. Redan Mikael Nilsson, som brukade hela hemmanet i början av 1700-talet, undertecknade med initialen M.¹²⁷ Mikael Nilssons styvson och efterträdare på hemmanet i mitten av 1700-talet, Jon Håkansson, använde sina initialer I och H.¹²⁸ Jöns Olofsson, som gifte sig med Jon Håkanssons änka och brukade en gård i hemmanet på 1780-talet, skrev under med sina initialer I och O.¹²⁹ Jöns Håkansson brukade en annan gård i Väby nr 9 i slutet av 1700-talet och början av 1800-talet och skrev under med initialerna I och H, ofta i ett monogram.¹³⁰

¹²³ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:3, s. 69, LLA.

¹²⁴ Bräkne häradsrätts arkiv FII:1, s. 817, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 27, fol. 144v, RA; Blekinge läns landskontors arkiv EIIIA:9, uppsl. 228, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 28, fol. 162r, RA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

¹²⁵ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:5, s. 174, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 56, uppsl. 188, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 81, s. 491, RA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, 104, LM Blekinge.

¹²⁶ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIA:39, s. 81, LLA; Jordeböcker, Blekinge län vol. 1, s. 126, RA.

¹²⁷ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 10, s. 216, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 22, s. 230, RA; Bräkne häradsrätts arkiv FIa:1, handlingar till Bräkne häradsrätts sommarting 1717, LLA.

¹²⁸ Bräkne häradsrätts arkiv AIa:8, Bräkne häradsrätts dombok 7/6 1733, § 35, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 23, s. 580, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 49, fol. 149v, RA; Bräkne häradsrätts arkiv FIa:5, handlingar till Bräkne häradsrätts höstting 1733, LLA.

¹²⁹ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:5, s. 490, LLA; Blekinge läns landskontors arkiv EIIIA:6, uppsl. 4, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 57, fol. 3797v, RA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

¹³⁰ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 52, fol. 161v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 71, s. 256, RA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 49, LM Blekinge.

5.10 Väby nr 10

Endast två märken är kända från Väby nr 10. Det första (nr 47) – från 1677 – tillhörde Mats Nilsson, som brukade en gård i hemmanet.¹³¹ Det andra, Per Håkanssons (nr 48), är känt 1760 och uppvisar ingen större likhet med det förra. Per Håkansson brukade hela Väby nr 10 men var son till Håkan Klasson på nr 5.¹³² Det svårtydda bomärket skulle kunna vara en variant av faderns (nr 23).

Väby nr 10 är ytterligare en gård där bomärkesbruket i skrift verkar ha upphört relativt tidigt. Måns Tuveesson, som brukade hela hemmanet i början av 1700-talet, undertecknade med initialen M.¹³³ Dock är antalet belägg av både bomärken och andra typer av underskrifter från hemmanet mycket få.

5.11 Väby nr 11

Per Jönssons bomärke (nr 49), känt år 1677, är det äldsta som tecknats av en brukare av hemmanet Väby nr 11.¹³⁴ Cirka 1703 använde Nils Persson, brukare av hemmanet och sannolikt son till Per Jönsson, ett mycket snarlikt märke (nr 50).¹³⁵ I nästa generation använde sonen Jöns Nilsson, som hade övertagit bruket av hemmanet, inte ett bomärke utan initialen N.¹³⁶ Jöns Nilssons ättlingar fortsatte dock att använda denna initial som ett bomärke. Så var fallet med Jöns Nilssons son Olof Jönsson, vars bomärke (nr 51) är känt 1781–1805.¹³⁷ Under majoriteten av perioden brukade han hemmanet, varefter han fick undantag hos sin son och efterträdare Per Olofsson.¹³⁸ En annan son till Olof Jönsson, Sven Olofsson, använde samma märke 1803 (nr 52). Dock var han vid detta tillfälle endast ombud för sin far och bror.¹³⁹

¹³¹ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIA:39, s. 111, LLA.

¹³² Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 29, fol. 149v, RA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:2, s. 129, LLA.

¹³³ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 12, s. 149, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 24, s. 494, RA; Bräkne häradsrätts arkiv FIa:5, handlingar till Bräkne häradsrätts höstting 1733, LLA.

¹³⁴ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIA:39, s. 96, LLA; Jordeböcker, Blekinge län vol. 1, s. 127, RA.

¹³⁵ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 6, fol. 82v, RA. Nils Perssons bomärke och patronymikon och det faktum att han som ogift bodde i Väby (Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:1, s. 378, LLA) talar för släktskapet.

¹³⁶ Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:287, Bräkne häradsrätts dombok 15/3 1736, § 70, VaLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 29, fol. 149v, RA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 16, LM Blekinge.

¹³⁷ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:4, s. 162, LLA.

¹³⁸ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 34, s. 630, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 71, s. 256, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 74, s. 996–997, RA.

¹³⁹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 41, LM Blekinge.

Redan i mitten av 1700-talet använde alltså Jöns Nilsson på Väby nr 11 en initial som underskrift. Jöns Nilssons ättlingar lät sedan initialen gå i arv, precis som ett bomärke. Omkring år 1800 använde sonsonen Per Olofsson, som brukade en gård i hemmanet, initialen P.¹⁴⁰

5.12 Väby nr 12

Från Väby nr 12 är inte mindre än tre bomärken kända år 1677. De tillhörde Löving Andersson (nr 53), Per Eriksson (nr 54) och Seved Månsson (nr 55), vilka alla brukade gårdar i hemmanet.¹⁴¹ Grundformen på Löving Anderssons och Per Erikssons märken är densamma. Möjligen var den Måns Persson i Väby, vars bomärke från 1677 (nr 69) är snarlikt Per Erikssons, en son till denne. Han har dock inte kunnat beläggas i Väby i andra källor. Ett nytt bomärke (nr 56), som dock påminner om Seved Månssons, användes av Torkel Nilsson cirka 1710. Denne brukade en gård i Väby nr 12.¹⁴² Både han och hans första hustru var bosatta i Väby när de ingick sitt äktenskap, men deras eventuella koppling till tidigare bönder i denna eller någon annan by har inte kunnat fastställas.¹⁴³

Anders Truedsson, som brukade en gård i hemmanet, använde sig av två helt olika bomärken.¹⁴⁴ Det första (nr 57) är känt från åren 1743 och 1745 och användes även av Anders Truedssons far Trued Nilsson cirka 1714 (nr 71) då denne bodde i Tararp i Bräkne-Hoby socken.¹⁴⁵ Senare blev Trued Nilsson brukare av den gård i Väby som sonen kom att överta, och han förde uppenbarligen med sig bomärket dit.¹⁴⁶ Det andra bomärket (nr 58) användes av Anders Truedsson år 1760. Eftersom det är identiskt med svågern Jöns Nilssons märke från Väby nr 11 kan det möjligen förklaras av att denne vid tillfället representerade Anders Truedsson.¹⁴⁷

Ännu ett bomärke (nr 59) tillkom med Olof Håkansson, inflyttad från Kättorp i Ronneby socken och gift med en dotter till Mats Persson, som tidigare hade brukat den gård

¹⁴⁰ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 63, s. 264, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 104, opaginerad sida efter s. 1385, RA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 49, LM Blekinge.

¹⁴¹ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIA:39, s. 65, LLA.

¹⁴² Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 8, s. 214, RA.

¹⁴³ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:1, s. 260, LLA.

¹⁴⁴ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 26, s. 588, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 44, fol. 300v, RA.

¹⁴⁵ Bräkne häradsrätts arkiv AIa:10, Bräkne häradsrätts dombok 21/11 1744, § 86, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 10, s. 204, RA.

¹⁴⁶ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 18, s. 210, RA. Att det rör sig om samma person framgår av Bräkne häradsrätts arkiv AIa:10, Bräkne häradsrätts dombok 30/3 1744, § 45, LLA.

¹⁴⁷ Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:322, Bräkne häradsrätts dombok 21/11 1740, § 101, VaLA.

som svärsonen övertog.¹⁴⁸ Det är osäkert om Olof Håkanssons bomärke, känt 1747–1765, härstammar från fädernegården eller svärfadern Mats Persson, vars bomärke inte påträffats. Sonen Sven Olofsson, som kom att bruka samma gård och slutligen fick undantag där hos sin son Per Svensson, använde faderns bomärke åtminstone 1781–1811 (nr 60).¹⁴⁹ Vid ett tillfälle använde han av okänd anledning en variant med fyra prickar i sitt märke. Även Per Svensson, som alltså övertog gården, kan beläggas ha använt samma bomärke (nr 61) 1817.¹⁵⁰

På Väby nr 12 användes bomärken i stor utsträckning ännu decennierna kring år 1800. Dock hade redan Anders Truedssons son Trued Andersson, som brukade en gård i hemmanet omkring sekelskiftet 1800, övergått till att underteckna med initialen T.¹⁵¹ Även Per Svensson, som 1817 använde sitt ärvda bomärke, underskrev senare med sin initial P.¹⁵²

5.13 Väby nr 13

Bengt Månsson, som brukade en gård i hemmanet Väby nr 13, använde sig av ett bomärke (nr 62) som är känt år 1677.¹⁵³ Nästa kända märke (nr 63) är från 1760 och tillhörigt Jon Håkansson. Denne brukade en gård i hemmanet, som tidigare hade brukats av hans svärfar Truls Hindriksson.¹⁵⁴ Före äktenskapet med dennes dotter bodde Jon Håkansson i Vieryd i Ronneby socken, och det är osäkert om han medfört sitt bomärke därifrån eller upptagit svärfaderns.¹⁵⁵ Olof Sonesson, vars bomärke (nr 64) är känt 1774–1794, brukade också en gård i Väby nr 13.¹⁵⁶ Han och hans familj hade tidigare varit bosatta i Vieryd.¹⁵⁷ Redan då använde Olof Sonesson samma bomärke (nr 73) som han senare förde med sig till Väby.

¹⁴⁸ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:3, s. 275, LLA; Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:339, Bräkne häradsrätts dombok 5/11 1742, § 131, VaLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 25, s. 434, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 49, fol. 149v, RA.

¹⁴⁹ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:5, s. 94, LLA; Bräkne häradsrätts arkiv FII:12, s. 1661; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 52, fol. 161v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 79, s. 322, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 86, s. 671, RA.

¹⁵⁰ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 104, s. 1386, RA.

¹⁵¹ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:5, s. 33, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 46, fol. 305v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 74, s. 996, RA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

¹⁵² Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-152, s. 23, LM Blekinge.

¹⁵³ Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv GIIIA:39, s. 97, LLA; Jordeböcker, Blekinge län vol. 1, s. 127, RA.

¹⁵⁴ Blekinge läns landskontors arkiv EIA:2, mantalslängd för Bräkne-Hoby socken 1743, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 29, fol. 149v, RA.

¹⁵⁵ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:4, s. 71, LLA.

¹⁵⁶ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 46, fol. 306v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 63, s. 264, RA.

¹⁵⁷ Ronneby kyrkoarkiv AI:4, fol. 6v, s. 10, LLA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:3, s. 39, LLA.

Jesper Olofsson, som brukade en gård i hemmanet i slutet av 1700-talet och början av 1800-talet, var son till Olof Persson på Väby nr 2.¹⁵⁸ Han använde dock inte dennes bomärke utan istället initialen O.¹⁵⁹ Vid ett tillfälle använde han ett monogram bildat av bokstäverna I och O, och en annan gång endast initialen I.¹⁶⁰ Olof Sonessons son och efterträdare på gården, Hans Olofsson, använde initialen H omkring år 1800.¹⁶¹

6 Sammanfattande diskussion

Efter en samlad genomgång av bomärkena i Väby från slutet av 1600-talet till mitten av 1800-talet går det att göra ett antal iakttagelser angående traderingen av märkena. De kunde ärvas länge inom släkten, vilket bland annat var fallet på nr 6 och nr 12. Liksom Rehnberg påvisat i fråga om Gruddbo använde alla mågar som övertagit svärfaderns gård även dennes bomärke. Detta tyder på att släktskap inte enbart räknades på manssidan. Ett annat tydligt resultat är att de personer som gifte sig med änkor på gårdarna alltid förde med sig ett nytt märke till gården och inte upptog den förre mannens bomärke. I materialet rör det sig om Per Nilsson på nr 2, Mats Larsson på nr 3 och Olof Jönsson på nr 8. Det enda osäkra fallet är Åke Torbjörnsson på nr 1, vars fäderneärvda bomärke hade samma utformning som märket på gården han kom att överta. Slutligen förde alla inflyttade personer, som inte var nära släkt med gårdens tidigare brukare, med sig nya märken därifrån de kom. Detta bekräftar Rehnbergs resultat från Gruddbo. Några tydliga exempel på förhållandet är Måns Olofsson på nr 7, Trued Nilsson på nr 12 och Olof Sonesson på nr 13.

Ett exempel finns på att en person upptog sin styvfaders märke istället för sin faders, nämligen Olof Persson på nr 2. Möjligen hade även Olof Jönsson på nr 8 gjort det. Detta kan kopplas samman med bruket att änkors nya män behöll sina tidigare bomärken när de flyttade till gården, varför också änkans barn i förra giftet kom att använda styvfaderns märke. Andra personer som inte använde samma bomärke som sina biologiska släktingar var Per Nilsson på nr 6 och Måns Staffansson på nr 7. Troligen rörde det sig i dessa fall om att flera bröder var bönder på hemmanet och att en av dem antog ett annorlunda bomärke för att förhindra förväxling. I övrigt kunde skillnad skapas genom att yngre generationer eller syskon gjorde ”avstick” på det ursprungliga bomärket. Det gjorde bland andra Nils Torsson på nr 3

¹⁵⁸ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 39, fol. 316v, RA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 73, s. 906, RA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv CI:3, s. 311, LLA.

¹⁵⁹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

¹⁶⁰ Bräkne häradsrätts arkiv FII:5, s. 53, LLA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 50, LM Blekinge.

¹⁶¹ Ronneby kyrkoarkiv EI:2, s. 340, LLA; Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 65, s. 278, RA; Bräkne-Hoby kyrkoarkiv AI:15, uppsl. 122, LLA; Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 8, LM Blekinge.

och Lars Jönsson på nr 4. Släktens bomärke kunde också förändras genom förenkling, vilket Per Olofssons och Sone Olofssons bomärken på nr 6 belyser. Detta faktum motsäger Rehnbergs tes att ”avsticken” var praktiskt motiverade, eftersom det måste ha varit svårt att utradera delar av inristade bomärken på gårdens lösa egendom. Många gånger förekom det att yngre generationer eller syskon använde samma variant av märket som sina släktingar. Bröderna Tor Torbjörnsson på nr 3 och Åke Torbjörnsson på nr 1 är ett bra exempel.

I likhet med tidigare forskning – exempelvis Rehnberg och Erixon – går det att konstatera att bomärken främst var kopplade till släkten och inte gården. I allmänhet användes samma märke av en och samma släkt på en specifik gård, medan ett nytt märke tillkom om personer utan nära släktband till tidigare bönder flyttade dit. Det är tydligt att släkten – till vilken även ingifta och ättlingar på kvinnosidan räknades – var en betydelsefull del av allmogens identitet. Ett sätt att uttrycka samhörigheten inom släkten var genom tecknandet av bomärken, eftersom utformningen av dessa tydligt visade vilka personer som var släkt.

När det gäller frågan om kvinnors användande av bomärken finns i materialet ett antal exempel på änkers bomärkesbruk. Bengta på nr 4 använde samma märke som både sin avlidne make och den person som vid tillfället brukade gården. På samma hemman tecknade änkan Sigrid Jönsdotter sin faders märke, trots att hennes bror, som brukade gården, använde samma märke med ett ”avstick”. Både Anna Persdotter på nr 6 och Karin Olofsdotter på nr 7 använde som änkor sina avlidna mäns bomärken när de själva hade övertagit brukandet av gården. Detta mönster stämmer väl överens med den bild Nahlén presenterar. Enligt honom var det vanligt att en änka ritade sin döde makes bomärke medan hon förestod gården, men sin faders bomärke när en son övertog brukandet. Dock verkar undantagsänkan Bengta ha fortsatt att använda samma bomärke som änka, trots att även hennes ättlingar på gården brukade det.

I materialet finns endast ett exempel på att en person använt två helt olika bomärken under sitt liv. Dessutom verkar detta fall kunna förklaras av att en närstående släkting ritat bomärket ifråga (nr 58). Det är alltså helt klart att bönder höll sig till ett och samma bomärke när de bodde på en gård. I några få fall förekommer att en person använt olika varianter av sitt bomärke. Ibland förklaras detta troligast av att märkena nedtecknats slarvigt. Några undantag finns dock, till exempel Sone Olofsson på nr 6, som under senare delen av sitt liv utelämnade ett streck i sitt bomärke (nr 33), och Sven Olofsson på nr 12, som vid ett tillfälle lade till fyra prickar i sitt bomärke (nr 60).

Bomärkesbrukets upphörande i skrift är tätt sammankopplat med övergången från egentliga bomärken till initialer. På de flesta hemman verkar bomärken ha använts fram

till andra hälften av 1700-talet eller början av 1800-talet. Enstaka exempel finns på att bomärken fungerade som underskrifter ännu några decennier in på 1800-talet. Initialer förekommer på vissa hemman redan i början av 1700-talet, men blir vanligare först i slutet av århundradet. Processen skedde mycket tidigare än i det av Rehnberg undersökta Gruddbo, vilket visar på betydande skillnader inom Sverige när det gäller bruket av bomärken.

Övergången från bomärken till initialer tycks i de flesta fall ha skett då en ny generation övertagit gården. Det har rört sig om såväl obesläktade och inflyttade personer som de tidigare brukarnas söner och styvsöner. I vissa fall har personer, som från början tecknat bomärken, övergått till initialer, till exempel Olof Olofsson på nr 5 och Per Svensson på nr 12. Andra gånger har bomärkesbrukare vid något enstaka tillfälle använt en initial som underskrift, som exempelvis Nils Torsson på nr 3 samt Bo Persson och Sone Olofsson på nr 6.

Ett intressant fall är utvecklingen på nr 11. Jöns Nilsson använde i mitten av 1700-talet en initial istället för faderns bomärke. Dock kom initialen även att användas av Jöns Nilssons ättlingar. Det visar på en flytande gräns mellan bomärken och initialer, och att bruket av ärftliga märken kunde leva kvar även när de egentliga bomärkena börjat försvinna.

Eftersom en egentlig skola etablerades i Bräkne-Hoby socken tidigast på 1820-talet tyder ingenting på att barnens skolgång påverkade bomärkesbrukets utdöende, vilket däremot Nahlén framhåvt. Inte heller hemmansklyvningen, som Erixon använder för att förklara processen i Skultuna, var särskilt omfattande i Väby. Istället har förmodligen sammanslagningarna och de färre kollektiva angelägenheterna efter skiftena bidragit till skeendet i Väby. Dock förekom initialer som ersättning för bomärken redan före skiftena. Förklaringar till detta kan vara att initialer vid denna tid kunde fungera precis som egentliga bomärken, eller att de nyttjades av personer vars släkt inte tidigare haft ett bomärke.

Sammanfattningsvis kan utifrån undersökningen konstateras flera förhållanden som präglade bruket av bomärken i blekingebyn Väby. Bomärkena fungerade som släktmärken i de fall släkten bodde på samma gård. De ärvdes över generationerna, antingen identiska eller med små skillnader. Änkor använde sina avlidna mäns bomärken så länge de brukade gården, men kunde därefter även använda sina fäders märken. I vissa fall använde en och samma person flera varianter av sitt bomärke. Upphörandet av bomärken som underskrifter ägde rum från andra hälften av 1700-talet, och processen pågick till ett par decennier in på 1800-talet. Den skedde genom att initialer övertog bomärkenas roll, vilket skedde tidigare i Väby än i flera andra undersökta områden i Sverige. Betydande regionala och lokala skillnader i bomärkes bruket förekom uppenbarligen inom Sverige, även om samma grundläggande drag präglade denna del av äldre tids folkkultur.

Källor och litteratur

Otryckta källor

Landsarkivet i Lund (LLA)

Blekinge läns landskontors arkiv

EIa Landsböcker med verifikationer vol. 2 (1743), 5 (1746), 9 (1750), 11 (1752), 12 (1753)

EIIIa Mantalslängder vol. 4 (1748), 6 (1782), 9 (1785)

GIe Båtsmanskontrakt vol. 1 (1781–1817)

Bräkne-Hoby kyrkoarkiv

AI Husförhörslängder vol. 2 (1766–1772), 3 (1773–1779), 4 (1780–1785), 7 (1796–1800), 8 (1801–1806), 9 (1806–1810), 13 (1821–1825), 15 (1826–1830), 17 (1831–1835), 19 (1836–1840), 43 (1886–1900)

CI Födelse- och dopböcker vol. 1 (1677–1702), 2 (1703–1720), 3 (1721–1739), 4 (1740–1753), 5 (1750–1780)

LI Räkenskaper för kyrka vol. 1 (1662–1734)

Bräkne häradsrätts arkiv

AIa Domböcker vid ordinarie ting vol. 5 (1725–1726), 6 (1727–1729), 7 (1731–1732), 8 (1733), 10 (1743–1747)

FIa Inneliggande handlingar till ordinarie ting vol. 1 (1715–1718), 2 (1719–1725), 4 (1730–1732), 5 (1733–1749), 6 (1763–1765)

FIb Inneliggande handlingar till ordinarie ting. Supplementserie vol. 1 (1691–1790)

FII Bouppteckningar vol. 1 (1738–1756), 2 (1757–1765), 3 (1766–1790), 4b (1793–1795), 4d (1797–1798), 5 (1799–1805), 6 (1806–1809), 8 (1813–1817), 11 (1825–1827), 12 (1828–1829)

FVI Handlingar till valprotokollen vol. 1 (1764–1799)

Häradskrivarens i Västra Blekinge fögderi arkiv

FIa Mantalslängder för hela fögderiet vol. 1 (1744)

Medelstads häradsrätts arkiv

FII Bouppteckningar vol. 19 (1765)

Ronneby kyrkoarkiv

AI Husförhörslängder vol. 4 (1771–1788)

EI Lysnings- och vigselböcker vol. 1 (1757–1786), 2 (1786–1805)

Skånska generalguvernementskansliets arkiv

DIIIa Bilagor till skrivelser från åtskilliga myndigheter och ämbetsmän:

Kommissorialrätters protokoll och handlingar vol. 4 (1677)

Skånska generalguvernementskontorets och Landsbokhålleriets arkiv

GIIIa Jordeböcker vol. 39 (1671)

Landsarkivet i Vadstena (VaLA)

Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv

EVIIAABA Domböcker från Skaraborgs, Älvsborgs, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Östergötlands, Hallands, Göteborgs och Bohus län 1701–1970 vol. 613 (1723)

EVIIAABB Skåne och Blekinge 1701–1819 vol. 8 (1701), 82 (1708), 100 (1710), 232 (1730), 270 (1734), 287 (1736), 296 (1737), 305 (1738), 322 (1740), 339 (1742), 367 (1745)

Lantmäterimyndigheten i Blekinge län, Karlskrona (LM Blekinge)

Bräkne-Hoby socken akt 10-BRÄ-23, 10-BRÄ-42, 10-BRÄ-71, 10-BRÄ-99, 10-BRÄ-152, 10-BRÄ-163, 10-BRÄ-164

Riksarkivet (RA)

Jordeböcker

Blekinge län vol. 1 (1686)

Länsräkenskaper 1631–1820

Blekinge län vol. 2 (1688)

Mantalslängder 1642–1820

Blekinge län vol. 1 (1691), 3 (1699), 4 (1700), 6 (1703), 7 (1709), 8 (1710), 9 (1711), 10 (1714), 12 (1719), 15 (1722), 18 (1725), 19 (1727), 22 (1730), 23 (1733), 24 (1734), 25 (1739), 26 (1742), 27 (1759), 28 (1760), 29 (1761), 32 (1764), 33 (1765), 34 (1766), 39 (1769:1), 42 (1770:1:2), 44 (1771:1), 46 (1774), 47 (1775), 49 (1777), 52 (1780), 55 (1784), 56 (1787), 57 (1788), 62 (1794), 63 (1795), 65 (1797), 69 (1801), 70 (1802), 71 (1803), 72 (1804), 73 (1805), 74 (1806), 75 (1807:1), 79 (1808:1), 81 (1809:1), 86 (1812), 104 (1818:1)

Litteratur

Erixon, Sigurd, ”Bomärken i en Västmanlandssocken”, *Nordiskt folkminne. Studier tillägnade C. W. von Sydow 21/12 1928*, Stockholm 1928, s. 123–125.

Lindholm, Carl, *Bomärken*, Skrifter utgivna av Genealogiska föreningen 9, Stockholm 1976.

Nahlén, Johannes, *Egna märken. Om bomärken och märkessamling*, Umeå 1992.

Rehnberg, Mats, ”Bomärken”, *Gruddbo på Sollerön. En byundersökning tillägnad Sigurd Erixon 26/3 1938*, Stockholm 1938, s. 541–557.

Rehnberg, Mats, ”Bomärken som hjälpmedel i forskningen”, *Fataburen* 1951, s. 205–218.

Scheffer, C. G. U., ”Bomärke”, *Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid från vikingatid till reformationstid*, band 2, Malmö 1957, sp. 73–74.

Skånberg, Tuve, *Glömda gudstecken. Från fornkyrklig dopliturgi till allmogens bomärken*, Bibliotheca historico-ecclesiastica Lundensis 45, Lund 2003.

Wirén, Folke (red.), *Bräkne-Hoby. En sockenbok redigerad av en hembygdsförening*, Karlshamn 1962.

Bilaga

I det följande presenteras en sammanställning av de påträffade bomärken som använts av personer bosatta i Väby 1677–1837. Dessutom har medtagits ett antal bomärken med indirekt koppling till Väby samt bomärken nedtecknade av personer i Väby som inte har kunnat knytas till ett specifikt hemman. Märkena har överförts från digitala bilder av källorna för att de inte skulle förvanskas genom avskrift. Varje bomärke som använts av *en* person på *ett* hemman har erhållit ett nummer. Alla belägg har försetts med det årtal – eller ungefärliga årtal – då bomärket nedtecknats. I fotnoter meddelas hänvisningar till de handlingar varifrån beläggen har hämtats.

Väby nr 1

Börje Matsson

1. 1677¹⁶²

Per Enarsson

2. 1688¹⁶³

Olof Nilsson

3. ca 1729¹⁶⁴ 1732¹⁶⁵ 1732¹⁶⁶ 1733¹⁶⁷

Åke Torbjörnsson

4. 1750¹⁶⁸ 1752¹⁶⁹ 1756¹⁷⁰ 1760¹⁷¹

Väby nr 2

Börje Matsson, se nr 1

¹⁶² Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIII:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

¹⁶³ Bräkne häradsrätts arkiv Fl:4, handlingar för år 1732, LLA.

¹⁶⁴ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 22, s. 257, RA.

¹⁶⁵ Bräkne häradsrätts arkiv Fl:4, handlingar för år 1732, LLA.

¹⁶⁶ Bräkne häradsrätts arkiv Fl:4, handlingar för år 1732, LLA.

¹⁶⁷ Bräkne häradsrätts arkiv Fl:5, handlingar till Bräkne häradsrätts höstting 1733, LLA.

¹⁶⁸ Bräkne häradsrätts arkiv Fl:1, s. 533, LLA.

¹⁶⁹ Blekinge läns landskontors arkiv El:12, mantalslängd för Bräkne-Hoby socken 1753, LLA.

¹⁷⁰ Bräkne häradsrätts arkiv Fl:1, s. 2023, LLA.

¹⁷¹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 15, LM Blekinge.

Olof Persson

5. 1732¹⁷²

Väby nr 3

Anders Olofsson

6. 1677¹⁷³

Bastian Hansson

7. 1716¹⁷⁴

Jöns Larsson, se även nr 17

8. 1731¹⁷⁵

1732¹⁷⁶

Mats Larsson

9. 1731¹⁷⁷

Tor Torbjörnsson

10. 1760¹⁷⁸

Nils Torsson

11. 1781¹⁷⁹

1785¹⁸⁰

1787¹⁸¹

1790¹⁸²

¹⁷² Bräkne häradsrätts arkiv FIa:4, handlingar för år 1732, LLA.

¹⁷³ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIa:4, Bräkne härad fol. 14v, LLA.

¹⁷⁴ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:5, handlingar till Bräkne häradsrätts vinterting 1733, LLA.

¹⁷⁵ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:4, handlingar för år 1732, LLA.

¹⁷⁶ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 23, s. 603, RA.

¹⁷⁷ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:4, handlingar för år 1732, LLA.

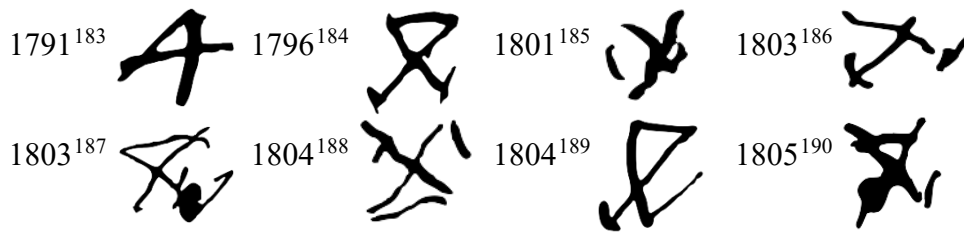
¹⁷⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 15, LM Blekinge.

¹⁷⁹ Bräkne häradsrätts arkiv FII:3, s. 913, LLA.

¹⁸⁰ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

¹⁸¹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 104, LM Blekinge.

¹⁸² Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 122, LM Blekinge.

Väby nr 4

Nils Persson

12. 1677¹⁹¹

Per Persson

13. 1677¹⁹²

Bengta

14. 1716¹⁹³

Mårten Vinnansson

15. 1723¹⁹⁴

Nils Nilsson

16. 1732¹⁹⁵

Jöns Larsson, se även nr 8

17. 1754¹⁹⁶

¹⁸³ Bräkne häradsrätts arkiv FII:4b, s. 478, LLA.

¹⁸⁴ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 8, LM Blekinge.

¹⁸⁵ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 26, LM Blekinge.

¹⁸⁶ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 41, LM Blekinge.

¹⁸⁷ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 49, LM Blekinge.

¹⁸⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 123, LM Blekinge.

¹⁸⁹ Bräkne häradsrätts arkiv FII:5, s. 1525, LLA.

¹⁹⁰ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 125, LM Blekinge.

¹⁹¹ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

¹⁹² Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

¹⁹³ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:5, handlingar till Bräkne häradsrätts vinterting 1733, LLA.

¹⁹⁴ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:4, handlingar för år 1730, LLA.

¹⁹⁵ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:4, handlingar för år 1732, LLA.

¹⁹⁶ Bräkne häradsrätts arkiv FII:1, s. 1276, LLA.

Jon Nilsson

18. 1760¹⁹⁷

1763¹⁹⁸

Lars Jönsson

19. 1760¹⁹⁹

1764²⁰⁰

1776²⁰¹

1785²⁰²

1787²⁰³

1790²⁰⁴

Sigrid Jönsdotter

20. 1776²⁰⁵

Jon Larsson

21. 1796²⁰⁶

1803²⁰⁷

1803²⁰⁸

1803²⁰⁹

1814²¹⁰

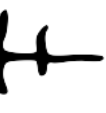
1822²¹¹

1832²¹²

1834²¹³

Väby nr 5

Nils Persson Kruse

22. 1688²¹⁴

1688²¹⁵

1688²¹⁶

¹⁹⁷ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 15, LM Blekinge.

¹⁹⁸ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 32, fol. 160r, RA.

¹⁹⁹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 15, LM Blekinge.

²⁰⁰ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 33, fol. 163r, RA.

²⁰¹ Bräkne häradsrätts arkiv FII:3, s. 772, LLA.

²⁰² Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

²⁰³ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 104, LM Blekinge.

²⁰⁴ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 122, LM Blekinge.

²⁰⁵ Bräkne häradsrätts arkiv FII:3, s. 772, LLA.

²⁰⁶ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 8, LM Blekinge.

²⁰⁷ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 41, LM Blekinge.

²⁰⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 49, LM Blekinge.

²⁰⁹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 57, LM Blekinge.

²¹⁰ Bräkne häradsrätts arkiv FII:8, s. 1196, LLA.

²¹¹ Bräkne häradsrätts arkiv FII:11, s. 977, LLA.

²¹² Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-152, s. 6, LM Blekinge.

²¹³ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-152, s. 24, LM Blekinge.

²¹⁴ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv LI:1, fol. 40r, LLA.

²¹⁵ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv LI:1, fol. 42r, LLA.

²¹⁶ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv LI:1, fol. 44r, LLA.

Håkan Klasson

23. 1716²¹⁷ 1733²¹⁸

Mårten Larsson

24. 1760²¹⁹ 1765²²⁰ 1769²²¹ 1769²²²

Olof Olofsson

25. 1769²²³

Väby nr 6

Olof Åkesson

26. 1677²²⁴

Per Olofsson

27. ca 1709²²⁵

Sven Åkesson

28. 1731²²⁶ 1732²²⁷ 1752²²⁸

Per Nilsson

29. 1735²²⁹

²¹⁷ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:5, handlingar till Bräkne häradsrätts vinterting 1733, LLA.

²¹⁸ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:5, handlingar till Bräkne häradsrätts höstting 1733, LLA.

²¹⁹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 15, LM Blekinge.

²²⁰ Bräkne häradsrätts arkiv FII:2, s. 1981, LLA.

²²¹ Bräkne häradsrätts arkiv FVI:1, LLA.

²²² Bräkne häradsrätts arkiv FVI:1, LLA.

²²³ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 42, fol. 335r, RA.

²²⁴ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIa:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

²²⁵ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 7, s. 229, RA.

²²⁶ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:4, handlingar för år 1732, LLA.

²²⁷ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:5, handlingar till Bräkne häradsrätts höstting 1733, LLA.

²²⁸ Bräkne häradsrätts arkiv FII:1, s. 829, LLA.

²²⁹ Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:296, Bräkne häradsrätts dombok 3/3 1737, § 55, VaLA.

Bo Persson

30. 1750²³⁰

1760²³¹

1765²³²

1765²³³

1769²³⁴

Anna Persdotter

31. 1754²³⁵

Per Svensson

32. 1760²³⁶

1769²³⁷

1785²³⁸

1787²³⁹

1790²⁴⁰

Sone Olofsson

33. 1774²⁴¹

1781²⁴²

1785²⁴³

1787²⁴⁴

1790²⁴⁵

1790²⁴⁶

1795²⁴⁷

1796²⁴⁸

1801²⁴⁹

²³⁰ Bräkne häradsrätts arkiv FII:1, s. 533, LLA.

²³¹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 15, LM Blekinge.

²³² Bräkne häradsrätts arkiv FVI:1, LLA.

²³³ Bräkne häradsrätts arkiv FVI:1, LLA.

²³⁴ Bräkne häradsrätts arkiv FVI:1, LLA.

²³⁵ Bräkne häradsrätts arkiv FII:1, s. 1542, LLA.

²³⁶ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 15, LM Blekinge.

²³⁷ Bräkne häradsrätts arkiv FVI:1, LLA.

²³⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

²³⁹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 106, LM Blekinge.

²⁴⁰ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 122, LM Blekinge.

²⁴¹ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 47, fol. 162v, RA.

²⁴² Bräkne häradsrätts arkiv FII:3, s. 1085, LLA.

²⁴³ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

²⁴⁴ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 106, LM Blekinge.

²⁴⁵ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 122, LM Blekinge.

²⁴⁶ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 122, LM Blekinge.

²⁴⁷ Bräkne häradsrätts arkiv FII:4d, s. 1770, LLA.

²⁴⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 8, LM Blekinge.

²⁴⁹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 26, LM Blekinge.

Jöns Sonesson

34. 1837²⁵⁰

Väby nr 7

Olof Håkansson

35. 1677²⁵¹

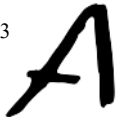
Bromme Staffansson

36. ca 1699²⁵²

Måns Staffansson

37. 1722²⁵³

1733²⁵⁴

Måns Olofsson

38. 1785²⁵⁵

1787²⁵⁶

1790²⁵⁷

1796²⁵⁸

Olof Månsson

39. 1803²⁵⁹

Karin Olofsdotter

40. 1803²⁶⁰

²⁵⁰ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-152, s. 23, LM Blekinge.

²⁵¹ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIa:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

²⁵² Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 3, fol. 89r, RA.

²⁵³ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:2, handlingar till Bräkne häradsrätts höstting 1722, LLA.

²⁵⁴ Bräkne häradsrätts arkiv FIa:5, handlingar till Bräkne häradsrätts höstting 1733, LLA.

²⁵⁵ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

²⁵⁶ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 104, LM Blekinge.

²⁵⁷ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 122, LM Blekinge.

²⁵⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 8, LM Blekinge.

²⁵⁹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 41, LM Blekinge.

²⁶⁰ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 49, LM Blekinge.

Väby nr 8

Mats Hansson

41. 1677²⁶¹

Torbjörn Nilsson

42. ca 1700²⁶²

ca 1711²⁶³

Olof Jönsson

43. 1733²⁶⁴

Hans Matsson

44. 1752²⁶⁵

1760²⁶⁶

Väby nr 9

Olof Månsson

45. 1677²⁶⁷

Olof Olofsson

46. 1677²⁶⁸

1690²⁶⁹

1692²⁷⁰

Väby nr 10

Mats Nilsson

47. 1677²⁷¹

²⁶¹ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

²⁶² Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 4, fol. 89r, RA.

²⁶³ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 9, s. 227, RA.

²⁶⁴ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 24, s. 521, RA.

²⁶⁵ Bräkne häradsrätts arkiv FII:1, s. 829, LLA.

²⁶⁶ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 16, LM Blekinge.

²⁶⁷ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

²⁶⁸ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

²⁶⁹ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv LI:1, fol. 48r, LLA.

²⁷⁰ Bräkne-Hoby kyrkoarkiv LI:1, fol. 50r, LLA.

²⁷¹ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

Per Håkansson

48. 1760²⁷²

Väby nr 11

Per Jönsson

49. 1677²⁷³

Nils Persson

50. ca 1703²⁷⁴

Olof Jönsson

51. 1781²⁷⁵

1785²⁷⁶

1787²⁷⁷

1790²⁷⁸

1795²⁷⁹

1796²⁸⁰

1803²⁸¹

1803²⁸²

1805²⁸³

Sven Olofsson

52. 1803²⁸⁴

²⁷² Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 16, LM Blekinge.

²⁷³ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIII:ma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

²⁷⁴ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 6, fol. 86r, RA.

²⁷⁵ Bräkne häradsrätts arkiv FII:3, s. 1085, LLA.

²⁷⁶ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

²⁷⁷ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 104, LM Blekinge.

²⁷⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 122, LM Blekinge.

²⁷⁹ Bräkne häradsrätts arkiv FII:4d, s. 1770, LLA.

²⁸⁰ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 8, LM Blekinge.

²⁸¹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 49, LM Blekinge.

²⁸² Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 57, LM Blekinge.

²⁸³ Bräkne häradsrätts arkiv FII:6, s. 203, LLA.

²⁸⁴ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 41, LM Blekinge.

Väby nr 12

Löving Andersson

53. 1677²⁸⁵

Per Eriksson

54. 1677²⁸⁶

Seved Månsson

55. 1677²⁸⁷

Torkel Nilsson

56. ca 1710²⁸⁸

Anders Truedsson

57. 1743²⁸⁹

1745²⁹⁰

58. 1760²⁹¹

Olof Håkansson

59. 1747²⁹²

1760²⁹³

1765²⁹⁴

²⁸⁵ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIa:4, Bräkne härad fol. 16r, LLA. Kallas här Ludvig Andersson, vilket förmodligen är en felskrivning.

²⁸⁶ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIa:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

²⁸⁷ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIa:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

²⁸⁸ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 8, s. 227, RA.

²⁸⁹ Häradsskrivarens i Västra Blekinge fögderi arkiv Fla:1, uppsl. 18, LLA.

²⁹⁰ Blekinge läns landskontors arkiv Ela:5, mantalslängd för Bräkne-Hoby socken 1746, LLA.

²⁹¹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 16, LM Blekinge.

²⁹² Blekinge läns landskontors arkiv EIIIa:4, uppsl. 18, LLA.

²⁹³ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 16, LM Blekinge.

²⁹⁴ Bräkne häradsrätts arkiv FII:2, s. 1981, LLA.

Sven Olofsson

60. 1781²⁹⁵

1785²⁹⁶

1787²⁹⁷

1790²⁹⁸

1803²⁹⁹

1803³⁰⁰

1811³⁰¹

Per Svensson

61. 1817³⁰²

Väby nr 13

Bengt Månsson

62. 1677³⁰³

Jon Håkansson

63. 1760³⁰⁴

Olof Sonesson

64. 1774³⁰⁵

1785³⁰⁶

1786³⁰⁷

1787³⁰⁸

1790³⁰⁹

1794³¹⁰

1794³¹¹

1794³¹²

²⁹⁵ Blekinge läns landskontors arkiv EIIla:6, uppsl. 20, LLA.

²⁹⁶ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

²⁹⁷ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 104, LM Blekinge.

²⁹⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 122, LM Blekinge.

²⁹⁹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 41, LM Blekinge.

³⁰⁰ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-42, s. 49, LM Blekinge.

³⁰¹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-71, s. 7, LM Blekinge.

³⁰² Blekinge läns landskontors arkiv GIe:1, 1817 nr 8, LLA.

³⁰³ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIa:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

³⁰⁴ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 16, LM Blekinge.

³⁰⁵ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 47, fol. 163r, RA.

³⁰⁶ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 82, LM Blekinge.

³⁰⁷ Bräkne häradsrätts arkiv FVI:1, LLA.

³⁰⁸ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 104, LM Blekinge.

³⁰⁹ Bräkne-Hoby socken 10-BRÄ-23, s. 122, LM Blekinge.

³¹⁰ Bräkne häradsrätts arkiv FII:4d, s. 1825, LLA.

³¹¹ Bräkne häradsrätts arkiv FII:4d, s. 1826, LLA.

³¹² Ronneby kyrkoarkiv EI:2, s. 340, LLA.

Övriga bomärken med koppling till Väby

Gunnar Persson i Väby

65. 1677³¹³

Hans Jonsson i Väby

66. 1677³¹⁴

Jon Smed i Väby

67. 1677³¹⁵

Klas Håkansson i Mörtjuk, Bräkne-Hoby socken

68. 1677³¹⁶

Måns Persson i Väby

69. 1677³¹⁷

Nils Torsson i Hakarp, Bräkne-Hoby socken

70. 1677³¹⁸

Trued Nilsson i Tararp, Bräkne-Hoby socken

71. ca 1714³¹⁹

Olof Persson i Sörby, Ronneby socken

72. 1735³²⁰

³¹³ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

³¹⁴ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

³¹⁵ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 16r, LLA.

³¹⁶ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 16r, LLA.

³¹⁷ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

³¹⁸ Skånska generalguvernementskansliets arkiv DIIIma:4, Bräkne härad fol. 15r, LLA.

³¹⁹ Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 10, s. 227, RA.

³²⁰ Göta Hovrätt. Advokatfiskalens arkiv EVIIAABB:296, Bräkne häradsrätts dombok 3/3 1737, § 55, VaLA.

Olof Sonesson i Vieryd, Ronneby socken

73. 1765³²¹

Olof Olofsson i Torp, Bräkne-Hoby socken

74. 1779³²²

³²¹ Medelstads häradsrätts arkiv FII:19, s. 1030, LLA.

³²² Mantalslängder 1642–1820, Blekinge län vol. 52, fol. 177r, RA.